

תמצית דוח - תוקף יע"ל

איילת גולדצויג, יונתן סער

בחינת יע"ל (ידע בעברית לנבחנים בשפות זרות) מיועדת להערכת רמת הקריאה והכתיבה בשפה העברית של מועמדים להשכלה הגבוהה. במחקר זה נבחנו היבטים שונים של תוקף בחינת יע"ל. המחקר מבוסס על נתוני 101,850 נבחנים שנבחנו ביע"ל לראשונה בשנים 2003-2013. 98,853 מהם נבחנו לפחות פעם אחת בבחינת מכפ"ל (מבחן הכניסה הפסיכומטרי לאוניברסיטאות) עד שנת 2014. מרביתם (89%) נבחנו בערבית, ולכן המחקר מתמקד באוכלוסייה זו.

להלן עיקרי הממצאים:

מהימנות הבחינה החוזרת ביע"ל גבוהה (0.86) והחלק הסגור שלה מהימן יותר מהחלק הפתוח (כתיבת חיבור). השיפור הממוצע בבחינה חוזרת הוא 5 נקודות. דפוס השיפור של מי שבחרו לגשת לבחינה חוזרת ביע"ל בנפרד שונה מדפוס השיפור של מי שנבחנו ביע"ל בשנית יחד עם מכפ"ל.

המתאמים בין ציוני יע"ל וציוני מכפ"ל גבוהים. ציון יע"ל הכללי מתואם במידה החזקה ביותר עם הציון בתחום האנגלית, לאחר מכן עם הציון בתחום המילולי, ולבסוף עם הציון בתחום הכמותי. מתאמים קטנים-בינוניים נמצאו גם בניתוח לפי סוג פריט. המתאם בין ציון החיבור ביע"ל וציון החיבור במכפ"ל הוא 0.34.

מקרב המשתתפים הדמוגרפיים שנבדקו, המשתנה המתואם ביותר עם ציון יע"ל הוא השכלת אם (0.28). הקשר בין המצב הכלכלי וציון יע"ל חלש. משתנה הגיל אינו מתואם עם ציוני יע"ל. בניכוי ציון מכפ"ל כללי, השכלת האם והמצב הכלכלי אינם מוסיפים להסבר השונות בציון יע"ל הכללי.

משתנה המין מתואם עם ציון יע"ל בקשר חלש. בממוצע, בנים מצליחים יותר מבנות בשני חלקי הבחינה, והפער בין המינים בציוני החיבור קטן יותר מבציוני החלק הסגור. לעומת זאת, במטלת הכתיבה במכפ"ל ציוני הבנות גבוהים מציוני הבנים. בניכוי הבדלים ביכולת המילולית הכללית באמצעות ציוני התחום המילולי במכפ"ל, לא נמצא אפקט למין על הציון בחיבור ביע"ל.

מבחינת תוקף ניבוי, נמצא כי ציון החלק הפתוח ביע"ל אינו מוסיף על החלק הסגור בניבוי ציון האנגלית במכפ"ל. בניכוי ציון מכפ"ל, ציון יע"ל מוסיף להסבר השונות בציוני מו"ר (מיון רפואה) וכמעט שאינו מוסיף להסבר השונות בציוני מתא"ם (בחינת קבלה ללימודי תואר מתקדם בפסיכולוגיה).

המתאם בין ציון יע"ל ובין הציון בסוף שנה א' בתואר הראשון חיובי ונמוך (0.22, מתוקן לקיצוץ תחום). גם אם מעניקים לציון הסכם (שקלול של ציוני מכפ"ל וציוני בחינות הבגרות) ולציון יע"ל משקלות מיטביים, ציון יע"ל אינו מוסיף לניבוי ציון שנה א' מעל מה שמנבא ציון הסכם. בחלוקה לפקולטות נמצא כי באופן כללי הקשר בין ציוני יע"ל וציוני שנה א' חזק יותר בתחומי הלימוד המסתמכים בעיקר על יכולות מילוליות.

בבדיקת תוקף מתכנס, בקרב הנבחנים בערבית נמצאו מתאמים חיוביים בעוצמה בינונית בין ציוני יע"ל ובין ציוני הבגרות במקצוע "עברית לבית-ספר ערבי" בכל רמות הבגרות (2, 4 ו-5 יח"ל). בקרב הנבחנים בשפות שאינן ערבית נמצאו מתאמים חיוביים בעוצמה בינונית-גבוהה בין ותק בארץ ובין ציוני יע"ל.